

Raadsvoorstel

Raadsvergadering Debat en Beslút	: 17 november 2021
Petear	: 4 november 2021
Agendapunt	: 2.7
Nummer	:
Datum voorstel	: 17 september 2021
Onderwerp	: Warmtevisie, De Fryske Marren aardgasvrij
Zaaknummer	: Z.674255
Portefeuillehouder	: Frans Veltman

Voorstel:

1. De Warmtevisie, 'de Fryske Marren aardgasvrij' inclusief publiekssamenvatting vast te stellen
2. Balk, Elahuizen, Boornzwaag en Terherne aan te wijzen als potentiële startdorpen

Inleiding

Wereldwijd is afgesproken om de temperatuur op aarde niet verder te laten stijgen dan ruim onder de twee graden en te streven naar een opwarming van maximaal anderhalve graad. Bij deze temperatuurstijging lijken de gevolgen van klimaatverandering nog beheersbaar. Het onlangs verschenen rapport van het IPCC maakt extra duidelijk dat het van groot belang is dat we deze doelstellingen halen. Ook Nederland heeft zich hieraan gecommitteerd. Om de klimaatdoelstellingen te halen heeft de landelijke overheid samen met bedrijven en organisaties maatregelen afgesproken. Deze staan in het Nationaal Klimaatakkoord. De VNG, heeft namens de gemeenten het Klimaatakkoord ondertekend, waarbij ze als voorwaarden heeft gesteld dat het haalbaar en betaalbaar moet zijn, gemeenten de juiste bevoegdheden krijgen en dat gemeenten vergoeding van het Rijk krijgen voor de uitvoeringslasten.

Eén van de afspraken in het Nationaal klimaatakkoord is dat gemeenten aan de slag gaan met het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving. Afgesproken is dat gemeenten de regie voeren om door middel van een wijkaanpak het gebruik van aardgas in de gebouwde omgeving uit te faseren. Elke gemeente moet hiervoor een Transitievisie Warmte opstellen die uiterlijk in 2021 door de gemeenteraad moet zijn vastgesteld. Hierin moet worden aangegeven hoe we de warmtetransitie uit gaan voeren en in welke wijken we als eerst aan de slag gaan. Voor de wijken die voor 2030 gepland staan, moeten we ook al aangeven welke warmtetechnieken het meest haalbaar lijken.

Beoogd resultaat

Bijdragen aan het oplossen van klimaatverandering door de gebouwde omgeving in De Fryske Marren aardgasvrij te maken.

Argumenten, risico's en eventuele beheersmaatregelen

1.1 Het vaststellen van een Transitievisie Warmte is een wettelijke verplichting

In het Nationale Klimaatakkoord is afgesproken dat elke gemeente in Nederland uiterlijk in 2021 een Transitievisie Warmte vaststelt. In plaats van de naam 'Transitievisie Warmte' kiezen wij er voor om onze visie de naam 'Warmtevisie' te geven omdat we dit toegankelijker vinden voor bewoners.

1.2 De Warmtevisie geeft duidelijkheid over onze aanpak

Gemeenten moeten de regie voeren over het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving. In de Warmtevisie beschrijven we hoe we dat willen gaan doen en waar we als eerste aan de slag gaan. We benoemen hoe we invulling geven aan onze regierol, welke uitgangspunten we hanteren in de uitvoering, hoe we komen tot een keuze om ergens aan de slag te gaan en in welke dorpen/wijken we als eerste willen beginnen. Ook geven we per wijk aan welke warmteoptie de laagste maatschappelijke kosten

heeft. Door duidelijkheid te geven over onze aanpak weten bewoners en andere gebouweigenaren wat ze van de gemeente mogen verwachten. Met stakeholders zoals de woningcorporaties en de netbeheerder kan gericht afstemming plaats vinden.

1.3 Met het vaststellen van de Warmtevisie stelt u de kaders vast voor de uitvoering.

In de Warmtevisie benoemen we een viertal uitgangspunten aan de hand waarvan we invulling geven aan onze lokale warmtetransitie en schetsen we een beeld van de manier waarop we hier, samen met onze inwoners en ondernemers, uitvoering aan willen geven. Met het vaststellen van de Warmtevisie stelt u de kaders voor de gemeentelijke inzet.

De uitgangspunten die we hanteren zijn:

We sluiten aan bij bewonersinitiatieven

We ondersteunen bewonersinitiatieven door samen met hen op te trekken. Zo doen we recht aan kennis en kunde van onze inwoners. Georganiseerde bewonersgroepen zoals lokale energie coöperaties kunnen een belangrijke rol spelen bij de ontwikkeling en uitvoering van collectieve warmteprojecten. Zij bezitten veel kennis en ervaring en weten veel te realiseren. Door samen te werken kunnen we mooie gezamenlijke projecten realiseren.

Voor iedereen betaalbaar

Een belangrijk uitgangspunt voor de warmtetransitie is dat het voor iedereen betaalbaar is. De kosten voor isoleren en het overstappen op een duurzame warmtebron kunnen flink oplopen. Vooral oudere huizen die slecht geïsoleerd zijn vragen om een investering die vrij hoog is. Veel woningeigenaren beschikken niet over voldoende geld om een dergelijke investering te doen.

Op zoek naar koppelkansen

Bij het uitwerken van Wijkuitvoeringsplannen voor de dorpen en wijken kijken we goed naar mogelijkheden om andere opgaven gelijktijdig mee te nemen. Als in een dorp de weg open moet voor de aanleg van een warmtenet, dan kijken we bijvoorbeeld of we dit kunnen afstemmen met de planning voor bestrating en of het een kans biedt om meer groen in de wijk toe te voegen. Ook op sociaal gebied kunnen zich koppelkansen voordoen, zo kunnen leefbaarheidsvraagstukken aan bod komen als inbreng van bewoners.

Werken vanuit een goed samenspel

De warmtetransitie is een gezamenlijke uitdaging die we alleen in goed samenspel met elkaar kunnen realiseren. Ieder vanuit een eigen rol en verantwoordelijkheid, maar altijd in goed overleg en met oog voor elkaars belangen en wensen. Door goed te luisteren en voldoende gelegenheid te geven om ideeën en wensen in te brengen verhogen we de kwaliteit van de plannen en het proces dat we met elkaar doorlopen.

2.1 we willen aansluiten bij bewonersinitiatieven

In de Warmtevisie benoemen we als uitgangspunt dat we aansluiten bij bewonersinitiatieven. Op dit moment zijn er vier bewonersinitiatieven die om ondersteuning hebben gevraagd om samen te werken aan het isoleren en/of aardgasvrij maken van de woningen in hun eigen dorp. Met hen onderzoeken we of er collectieve projecten mogelijk zijn.

2.2 In Balk heeft Energie Coöperatie Gaasterland het initiatief genomen om een werkgroep op te richten met als doel om een warmtenet te realiseren op aquathermie en restwarmte. In Elahuizen heeft een groep bewoners verzocht om met elkaar te verkennen wat de potentie is van groen gas en van aquathermie voor verwarming van de woningen in het dorp. In Boornzwaag hebben een aantal bewoners de gemeente verzocht om samen te onderzoek of het haalbaar is om (vakantie)woningen collectief of individueel te verwarmen met behulp van aquathermie. In Terherne verkent de lokale energie coöperatie de Poask de mogelijkheden voor aquathermie. Met al deze initiatiefnemers gaan we graag samen aan de slag.

2.3 In Joure doet zich mogelijk de kans voor om gebruik te maken van restwarmte van Jacobs Douwe Egberts. Gemeente en JDE hebben vorig jaar een intentieverklaring getekend om te onderzoeken of dit daadwerkelijk het geval is en welke wijken hierop aangesloten zouden kunnen worden. Deze verkenning loopt nog. We hebben niet voldoende personele capaciteit om tegelijk met alle kansen die zich voordoen aan de slag te gaan. We kiezen er voor om onze aandacht eerst op de bewonersinitiatieven te richten omdat we vinden dat we hen niet kunnen laten wachten.

Risico's:

Betaalbaarheid

Als uitgangspunt hanteren we dat het voor iedereen betaalbaar moet zijn. Op dit moment is dat nog niet in alle gevallen te realiseren. Vooral het isoleren van oudere woningen brengt hoge kosten met zich mee. Veel bewoners beschikken niet over voldoende financiële middelen om de nodige investeringen te doen. Subsidies en duurzaamheidsleningen bieden voor een deel van de bewoners een oplossing. Ook kunnen de kosten voor bewoners lager zijn wanneer ze meedoen aan collectieve projecten omdat een deel van de kosten daarbij binnen het project ingevuld worden. We onderzoeken met elkaar hoe we er voor gaan zorgen dat aan dit uitgangspunt kan worden voldaan.

Voortgang mede afhankelijk van bereidheid van bewoners

Bewoners maken zelf de keuze of ze energiemaatregelen nemen in hun woning en of ze meedoen met collectieve projecten. Voor collectieve projecten zoals de aanleg van een warmtenet is deelname van een aanzienlijk percentage van de inwoners van een dorp/wijk nodig om tot een sluitende businesscase te komen. Op dit moment heeft de gemeente geen wettelijke mogelijkheden om deelname te verplichten. Daarom zetten we in op het stimuleren van vrijwillige deelname. Als de gemeente op termijn wel de mogelijkheid krijgt om deelname te verplichten willen we hier terughoudend mee omgaan.

Voortgang afhankelijk van voldoende menskracht

Op dit moment beschikken we niet over voldoende mensen om alle kansen die zich voordoen op het gebied van de warmtetransitie uit te kunnen voeren. De raad voor Openbaar Bestuur heeft [onderzoek](#) gedaan naar de uitvoeringslasten van het Klimaatakkoord voor decentrale overheden. Hieruit komt naar voren dat we aanzienlijk meer personele capaciteit nodig hebben. Via de prioriteringslijst doet het college het voorstel om in de Programmabegroting 2022-2025 tweemaal een bedrag van € 200.000 beschikbaar te stellen zodat in de jaren 2022 en 2023 de personele capaciteit incidenteel kan worden uitgebreid. We verwachten de personele capaciteit structureel te kunnen uitbreiden zodra het Rijk de door haar beloofde middelen ter beschikking stelt aan gemeenten. We verwachten dat het Rijk hier volgend jaar duidelijkheid over geeft.

Beleid- en regelgeving

[Duurzaamheidsvisie De Friese Meren 2013 - 2030](#)

[Nationaal Klimaatakkoord](#)

Financiën

In 2020 hebben we van het Rijk een financiële bijdrage van € 212.089 euro ontvangen voor het opstellen van de Transitievisie Warmte en te starten met de uitvoering, dit is taakstellend. Een deel van deze middelen zijn gebruikt voor inhuur van onderzoeksbureau Tauw voor hun bijdrage aan het opstellen van de Warmtevisie. Uit dit budget zullen we op korte termijn ook een haalbaarheidsstudie laten uitvoeren naar een warmtenet in Balk. Het resterende budget blijft geoormerkt voor de warmtetransitie. Daarnaast hebben we in juli een EAW-subsidie van 20.660 euro aangevraagd en ontvangen van het Rijk waarmee een eerste verkennende studie voor Boornzwaag en Elahuizen is uitgevoerd, de resultaten hiervan zijn in de Warmtevisie verwerkt.

Bij behandeling van de RES is door de raad de motie aquathermie Balk aangenomen, waarin om uitvoeringsbudget voor het project in Balk werd gevraagd. Via de prioriteringslijst doet het college het voorstel om hier in de programmabegroting 2022-2025 een bedrag van € 100.000 voor beschikbaar te stellen.

Duurzaamheid

Uitvoering van de warmtetransitie sluit aan bij onze eigen ambitie om toe te werken naar een fossielvrije gemeente.

Overheidsparticipatie

Voor het opstellen van de Warmtevisie hebben we op verschillende manier input gevraagd van inwoners en formele stakeholders.

Enquête

Inwoners hebben we een uitgebreide enquête voorgelegd over de opgave om aardgasvrij te worden. Deze is 251 keer ingevuld. De vragen focusten zich op de belangrijkste redenen waarom respondenten wel of niet aan de slag zouden gaan, kansen en belemmeringen die zij zien, welke rol de gemeente op zou moeten pakken en op welke manier inwoners op de hoogte gehouden willen worden van de ontwikkelingen rondom de warmtetransitie.

Meedenkgroep

In het voorjaar hebben we een oproep gedaan aan bewoners om mee te denken over de op te stellen Warmtevisie. Voor deze zogenaamde meedenkgroep kregen we 21 aanmeldingen. Met de meedenkgroep hebben we in mei een sessie gehouden om vooraf inbreng te krijgen en in augustus hebben we de ruwe versie van de Warmtevisie gepresenteerd, waarop mondeling en schriftelijk is gereageerd.

Formele stakeholders

In mei hebben we een aantal keer een routekaartsessie gehouden met formele stakeholders en medewerkers van de gemeente van verschillende disciplines, om vooraf input te verzamelen. Met Dynhus, Accolade en Liander hebben aanvullend individuele gesprekken plaats gevonden. Daarnaast vindt afstemming en overleg plaats met de provincie, het Wetterskip, buurgemeenten, de FSFE en de Energiewerkplaats. De ruwe versie van de Warmtevisie hebben we voor reactie aan de formele stakeholders voorgelegd en hier hebben we gesprekken over gevoerd.

Communicatie

We gaan actief communiceren om bewoners te stimuleren om hun woning te isoleren en aardgasvrij te maken of samen met anderen in eigen dorp een project te beginnen. Op dit moment zijn we een communicatieplan aan het opstellen om hier vorm aan te geven. Via artikelen in de krant informeren we bewoners over de Warmtevisie.

Vervolg en evaluatie

Na vaststelling van de Warmtevisie zullen we op basis van de vastgestelde uitgangspunten een vervolg geven aan de uitvoering. Samen met de bewonersgroepen uit de startdorpen zijn we op dit moment al bezig met het maken van plannen en afspraken. In onze reguliere rapportages van de planning en control cyclus zullen we rapporteren over de beleidsmatige ontwikkelingen en de budgettaire ruimte. In het Klimaatakkoord is afgesproken dat gemeenten hun Transitievisie Warmte elke vijf jaar actualiseren. De tweede versie van de Warmtevisie zal daarom uiterlijk in 2026 ter besluitvorming aan de raad worden aangeboden. Waar we nu wijken aanwijzen tot 2030 zullen we dat in de volgende versie doen tot 2035.

De warmtetransitie is nog een onzeker traject en het landelijk beleid waar we ons als gemeente toe moeten verhouden is nog aan het veranderen; zo is er een nieuwe Warmtewet voor regulering van warmtenetten in de maak en is de financiële bijdrage van het Rijk nog niet bepaald. Als bijsturing van ons beleid nodig blijkt zullen we tussentijds een voorstel aan de raad voorleggen.

Digitaal bijgevoegd / ter inzage liggende stukken

1. Raadsvoorstel
2. Raadsbesluit
3. Warmtevisie, De Fryske Marren aardgasvrij
4. Publiekssamenvatting Warmtevisie

Burgemeester en wethouders van De Fryske Marren,

gemeentesecretaris,
Ditta Cazemier

burgemeester,
Fred Veenstra